

על התענית בח' בטבת ועל דרכה של אגדה

Mysteries upon Mysteries: The Fast of the 8th of Tevet
לע"נ אמי מורתי מרים בת יצחק ורבקה ז"ל – ט' בטבת

(1) ספר הלכות גדולות סימן יח - הלכות תשעה באב ותעניות עמוד רלג

בשמונה בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך ובא חשך לעולם שלשה ימים

On the 8th of Tevet (we fast because) the Torah was written into Greek during the days of Ptolemy the King and darkness descended onto the world for 3 days

(2) תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

מאי חנוכה דתנו רבנן בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה

What is [the reason of] Hanukkah? For our Rabbis taught: On the twenty-fifth of Kislev [commence] the days of Hanukkah, which are eight on which a lamentation for the dead and fasting are forbidden. For when the Greeks entered the Temple, they defiled all the oils therein, and when the Hasmonean dynasty prevailed against and defeated them, they made search and found only one cruse of oil which lay with the seal of the High Priest, but which contained sufficient for one day's lighting only; yet a miracle was wrought therein and they lit [the lamp] therewith for eight days. The following year these [days] were appointed a Festival with [the recital of] Hallel and thanksgiving.

(3) תלמוד בבלי מסכת שבת דף לג עמוד ב

יתבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ויתבי יהודה בן גרים גבייהו פתח רבי יהודה ואמר כמה נאים מעשיהן של אומה זו תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות רבי יוסי שתק נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן תקנו שווקין להושיב בהן זונות מרחצאות לעדן בהן עצמן גשרים ליטול מהן מכס הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו למלכות אמרו יהודה שעילה יתעלה יוסי ששתק יגלה לציפורי שמעון שגינה יהרג

R. Judah, R. Jose, and R. Simeon were sitting, and Judah, a son of proselytes, was sitting near them. R. Judah commenced [the discussion] by observing, 'How fine are the works of this people! They have made streets, they have built bridges, they have erected baths.' R. Jose was silent. R. Simeon b. Yohai answered and said, 'All that they made they made for themselves; they built market-places, to set harlots in them; baths, to rejuvenate themselves; bridges, to levy tolls for them.' Now, Judah the son of proselytes went and related their talk, which reached the government. They decreed: Judah, who exalted [us], shall be exalted. Jose, who was silent, shall be exiled to Sepphoris; Simeon, who censured, let him be executed.

(4) (שמות רבה (וילנא) פרשת שמות פרשה א

א"ר חייא א"ר סימון ג' היו באותה עצה, בלעם, ואיוב, ויתרו, בלעם שיעץ נהרג, איוב ששתק נידון ביסורין, יתרו שברח זכו בניו וישבו בלשכת הגזית)

R. Hiyya quotes R. Simon – there were three advisors to Pharaoh at the time (of the decree of throwing the babies into the water) – Balaam, Job and Jethro. Balaam who advised (in favor) was killed, Job who was silent was afflicted and Jethro, who fled, merited to have his descendants sit on the Sanhedrin

(5) תלמוד בבלי מסכת שבת דף לג עמוד ב

... אזלו טשו במערתא איתרחיש ניסא איברי להו חרובא ועינא דמיא ... איתבו תריסר שני במערתא אתא אליהו וקם אפיתחא דמערתא אמר מאן לודעיה לבר יוחי דמית קיסר ובטיל גזרתיה נפקו

So they went and hid in a cave. A miracle occurred and a carob-tree and a water well were created for them. ... Thus they dwelt twelve years in the cave. Then Elijah came and stood at the entrance to the cave and exclaimed, Who will inform the son of Yohai that the emperor is dead and his decree annulled?

6) תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יא עמוד א

אונקלוס בר קלונימוס איגיר שדר קיסר גונדא דרומאי אבתריה משכינהו בקראי איגורו הדר שדר גונדא דרומאי [אחרינא] אבתריה אמר להו לא תימרו ליה ולא מידי כי הו שקלו ואזלו אמר להו אימא לכו מילתא בעלמא ניפירא נקט נורא קמי פיפירא פיפירא לדוכסא דוכסא להגמונא הגמונא לקומא קומא מי נקט נורא מקמי אינשי אמרי ליה לא אמר להו הקב"ה נקט נורא קמי ישראל דכתיב ו' הולך לפניו יומם וגו' איגורו [כולהו] הדר שדר גונדא אחרינא אבתריה אמר להו לא תשתעו מידי בהדיה כי נקטי ליה ואזלי חזא מזוזתא [דמנחא אפתחא] אותיב ידיה עלה ואמר להו מאי האי אמרו ליה אימא לן את אמר להו מנהגו של עולם מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם איגורו תו לא שדר בתריה

[When] Onkelos the son of Kalonymus became a proselyte, the Emperor sent a contingent of Roman [soldiers] after him, but he enticed them by [citing] scriptural verses and they became converted to Judaism. Thereupon, the Emperor sent another Roman cohort after him, bidding them not to say anything to him. As they were about to take him away with them, he said to them: 'Let me tell you just an ordinary thing...' Then they, too, became converted. Again he sent another cohort ordering them not to enter into any conversation whatever with him. So they took hold of him; and as they were walking on he saw the mezuzah which was fixed on the door-frame and he placed his hand on it saying to them: 'Now what is this?' and they replied: 'You tell us then.' ... Then they, too, were converted to Judaism. He sent for him no more.

7) שמואל א יט

(כ) וישלח שאול מלאכים לקחת את דוד וירא את להקת הנביאים נבאים ושמואל עמד נצב עליהם ותהי על מלאכי שאול רוח אלהים ויתנבאו גם המה: (כא) ויגדו לשאול וישלח מלאכים אחרים ויתנבאו גם המה ויסף שאול וישלח מלאכים שלשים ויתנבאו גם המה: (כב) וילך גם הוא הרמתה ויבא עד בור הגדול אשר בשכנו וישאל ויאמר איפה שמואל ודוד ויאמר הנה בניות ברמה: (כג) וילך שם אל ניות ברמה ותהי עליו גם הוא רוח אלהים וילך הלוד ויתנבא עד באו בניות ברמה:

Shaul sends 3 groups of soldiers to kill דוד, each is seized by prophecy – until he comes himself, becomes seized by the spirit of prophecy and דוד escapes

8) מלכים א יז

(א) ויאמר אליהו התשבי מתשבי גלעד אל אחאב חי ה' אלהי ישראל אשר עמדתי לפניו אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי: (ב) והיה דבר ה' אליו לאמר: (ג) לך מזה ופנית לך קדמה ונסתרת בנחל פרת אשר על פני הירדן: (ד) והיה מהנחל תשתה ואת הערבים צייתי לכלכלך שם: (ה) וילך ויעש כדבר ה' וילך וישב בנחל פרת אשר על פני הירדן: (ו) והערבים מביאים לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב ומן הנחל ישתה: (ז) והיה מקץ ימים ויבש הנחל כי לא היה גשם בארץ:

Shimon was fed by the ravens and given water from a brook while the famine continued

9) בראשית מט

(ה) שמעון ולי ולי אחים כלי חמס מכרתיהם: (ו) בסדם אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבדי כי באפם הרגו איש וברצנם עקרו שור: (ז) ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה אהלכם בעינקב ואפיצם בשראל: ס (ח) והודה אתה יודוך אחיך יודך בערף איביך ושתחו לך בני אביך: (ט) גור ארצה יהודה מטורף בני עליית כרע רבץ פאריה וכלביא מי קימנו: (י) לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבא שילה שילו ולו יקחה עמים: (יא) אסרי לגפן עירה עירו ולשרקה בני אתנו כבס בנין לבשו ובדם ענבים סותה סותה: (יב) חקלילי עינים מיין ויגן שנים מחלב: פ

Shimon is dispersed (destroyed as a שבט), יהודה is elevated – and יוסף was exiled!

10) מלכים ב ד

(א) ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע לאמר עבדך אישי מת ואתה ידעת כי עבדך היה ירא את ה' והנשה בא לקחת את שני ילדי לו לעבדים: (ב) ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי לי מה יש לך בבית ותאמר אין לשפחתי כל בבית כי אם אסוד שמן: (ג) ויאמר לך שאלי לך כלים מן החוץ מאת כל שכןך כלים רקים אל תמעיטי: (ד) ובאת וסגרת הדלת בעוד ובעד בניך ויצקת על כל הכלים האלה והמלא תסיעי: (ה) ותלך מאתו ותסגור הדלת בעדה ובעד בנייה הם מגשים אליה והיא מצקת מוצקת: (ו) והי פמלאת הכלים ותאמר אל בנה הגישה אלי עוד בלי ויאמר אליה אין עוד בלי ויעמד השמן:

Shimon generates a miracle where the oil continues to flow as long as there are empty vessels.

11) דברי הימים ב כט

(טו) ויאספו את אחיהם ויתקדשו ויבאו כמצות המלך בדברי ה' לטהר בית ה': (טז) ויבאו הבהנים לפנימה בית ה' לטהר ויציאו את בלהטמאה אשר מצאו בהיכל ה' לתצר בית ה' ויקבלו הלויים להוציא לגחלקדרון חוצה: (יז) ויחלו באחד לחדש הראשון לקדש וביום שמונה לחדש באו לאולם ה' ויקדשו את בית ה' לימים שמונה וביום ששה עשר לחדש הראשון בלו: (יח) ויבאו פנימה אל חזקיהו המלך ויאמרו טהרנו את כל בית ה' את מובח העולה ואת כל בליו ואת שלחן המערכת ואת כל בליו: (יט) ואת בלהתבלים אשר הניח המלך אחו במלכותו

The rededication of the newly (re-)purified Temple – 8 days! – והם לפני מזבח ה':

12) שמות י

(כא) ויאמר ה' אל משה נטה ידך על השמים ויהי חשך על ארץ מצרים וימש חשך: (כב) ויט משה את ידו על השמים ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים: (כג) לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים ולכל בני ישראל היה אור במושבבתם:

The plague of darkness – over Egypt (Ptolemy was king of Egypt) for 3 days.